

«ԵՐԵՎԱՆԻ ԼԵՈՅԻ ԱՆՎԱՆ Հ. 65 ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ» ՊՈԱԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ
ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Առարկա – ՆԶՊ և ԱԿ

Մասնակից – Կապիտան Միսակ Կառլենի Մոսոյան

Ղեկավար– Փոխգնդապետ Ա. Բսահակյան

Ուսումնական հաստատություն– Մուրացանի անվ. համար 18 հիմնական դպրոց

Թեմա - Զինղեկի համագործակցությունը աշակերտների ծնողների հետ՝
հայրենասիրական դաստիարակման և կրթության կազմակերպման հարցերում

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....	3
Գլուխ.1 Զինդեկի համագործակցությունը աշակերտների ծնողների հետ՝ հայրենասիրական դաստիարակման և կրթության կազմակերպման հարցերում	
1.1 Հայրենասիրական դաստիարակությունը՝ «ՆԶՊ» ուսումնական առարկայի դասավանդման ընթացքում.....	5
1.2 Զինդեկի և աշակերտի ծնողների համագործակցությունը՝ որպես կրթադաստիարակչական գործընթացի արդյունավետության բարձրացման միջոց.....	8
1.3 ՆԶՊ-ի դասավանդման ընթացքում աշակերտների հայրենասիրական դաստիարակության եղանակները.....	12
Եզրակացություններ և առաջարկություններ.....	15
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	16

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

«Յուր ազգն ու հայրենիքը չսիրող անձը մարդկային կյանքի մեջ ապրելու իրավունք չունի»:

Խրիմյան Հայրիկ

Մատաղ սերնդի հայրենասիրական դաստիարակությունը կրթական համակարգի կարևորագույն խնդիրներից մեկն է: Այդպես եղել է մեր ողջ բազմադարյան պատմության ընթացքում՝ պայմանավորված մեր պայքարող, չհանձնվող, ազատասեր տեսակով: Դեռ վաղնջական ժամանակներից մեր հերոսները՝ Հայկը, Արտաշեսը, Տիգրանն ու Արա Գեղեցիկը, իրենց ազատասիրական պատգամներն են հղել գալիք սերունդներին, իրենց հերոսական օրինակն են պատգամել, քանի որ հայ ժողովրդի գոյատևման ու հարատևման հիմքում հենց հայրենասիրությունն է դրված եղել: Այդպես է նաև այսօր: Հայրենիքի նկատմամբ սերը, հարգանքն ու պատկառանքն ունակ են անձի մեջ ձևավորել այնպիսի բարոյական որակներ, ինչպիսիք են ազնվությունն ու արդարությունը, սեփական տունն ու ընտանիքն անվերապահորեն պաշտպանելու պատրաստակամությունը, պայքարելու և չհանձնվելու հատկությունները:

Հզոր է հայ ժողովրդի ռազմական անցյալը, հզոր են մեր հերոսները: Դարեր ի վեր հայը ռազմիկ է եղել, պայքարող ու չհանձնվող զինվոր, ով որևէ անգամ նախահարձակ չի եղել, միշտ պաշտպանել է իր ունեցածը: Հենց այս բարոյական ու հզոր օրինակն է, որ նոր ձևավորվող, կյանքը նոր ճանաչող աշակերտի համար պետք է դառնա կյանքի ուղենիշ: Աշակերտների մեջ հայրենասիրական ոգին բարձրացնելու, հայրենաճանաչության կարևոր առաքելությունն իր վրա վերցրել են հանրակրթական դպրոցի մի շարք ուսումնական առարկաներ դասավանդող ուսուցիչներ, այդ թվում նաև զինղեկը: Այս առումով առանցքային դեր ու կարևորություն ունի ՆԶՊ առարկան, որի դասավանդման շրջանակներում սովորողը ճանաչում է հայրենիքն ու նրա փառավոր էջերը, սովորում ժամանակակից ռազմարվեստի տեսություն, գնահատում հակառակորդ երկրների ռազմական ներուժը:

Առարկայի դասավանդման ընթացքում աշակերտները ծեռք են բերում նաև բազմաթիվ գործնական կարողություններ ու հմտություններ, կամային բարձր որակներ, դառնում են առավել բարեվարք ու մարդասեր: Ինչպես նշեցինք, առանցքային է զինղեկի դերակատարումը: Նա իր օրինակելի վարքով պետք է

սովորողների համար դառնա մոտիվացիայի աղբյուր, սովորողը պետք է զինդեկին վերաբերվի որպես ավագ ընկեր, վստահի ու հավատա, փորձի դառնալ նույնքան կարգապահ ու բանիմաց: Առանցքային նշանակություն ունի նաև զինդեկի՝ աշակերտների ծնողների հետ տարվող աշխատանքը:

Այսպիսով, կարծում ենք, որ ՆԶՊ ուսումնական առարկան իր անփոխարինելի ներգործությունն է ունենում սովորողների կրթության ու դաստիարակության վրա, ապահովում է բանակ-դպրոցական կապը, սովորողների մոտ ձևավորում բարձր բարոյական արժեքներ ու հայրենասիրական նվիրական զգացմունքներ:

Հետազոտության թեմայի արդիականությունը: Սույն հետազոտության արդիականության համար հիմք է հանդիսացել մարտահրավերներով լի այս ժամանակաշրջանում առավել հայրենասեր, բարձր կամային որակներով օժտված, ֆիզիկապես ու հոգեպես առողջ սերունդ ձևավորելու անհրաժեշտության կարևորումը:

Հետազոտության խնդիրը: Հետազոտության խնդիրն է կարևորել ՆԶՊ առարկայի դերը աշակերտների ռազմահայրենասիրական դաստիարակության զարգացման, ռազմարվեստի վերաբերյալ գիտելիքներ ու գործնական կարողություններ ձևավորելու առումով, ինչպես նաև մատնանշել աշակերտի ծնողների հետ զինդեկի կողմից տարվող աշխատանքների հրատապության:

Հետազոտության նպատակը:

- Ուսումնասիրել ՆԶՊ ուսումնական առարկայի շրջանակներում ուսուցչի կողմից ընտրված մեթոդների ու եղանակների արդյունավետությունը:
- Վերլուծել աշակերտի ծնողների հետ տարվող աշխատանքների բնույթը:

ԳՆՈՒՄ 1 ԶԻՆՂԵԿԻ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ԾՆՈՂՆԵՐԻ ՀԵՏ՝ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՄԱՆ և ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒՄ

1.1 Հայրենասիրական դաստիարակությունը՝ «ՆԶՊ» ուսումնական առարկայի դասավանդման ընթացքում

Հայրենասիրական դաստիարակությունը իր ուրույն տեղն է զբաղեցնում ժամանակակից կրթական համակարգում: Աշակերտների մոտ հայրենիքի նկատմամբ պատկերացումները ձիշտ ձևավորելու, սիրո զգացմունքն արմատավորելու և հայրենիքի պաշտպանի գիտակցումը սերմանելու պարտականությունը դրված է յուրաքանչյուր ուսուցչի վրա: Խնդիրն ավելի է կարևորվում՝ պայմանավորված արդի մարտահրավերներով, երբ հայրենասիրական մղումներն ու հայրենանվեր գաղափարներն անհրաժեշտություն են, քանի որ այսօրվա աշակերտը վաղը պիտի դառնա հայրենիքի պաշտպան: Հայրենիքը միայն հողը չէ, ինչը պետք է պաշտպանել, հայրենիքը նաև յուրաքանչյուր աշակերտի տունն է, ընտանիքն ու ծնողները:

Հայրենասիրական դաստիարակությունը առանցքային դերակատարում ունի նոր ձևավորվող սերնդի արժեհամակարգի ձևավորման վրա, քանի որ հայրենիքի նկատմամբ սերն է, որ կարող է սովորողների մեջ արթնացնել մարդասիրություն, բարություն, ազգային արժեքները ճանաչելու և դրաց վրա սեփական ապագան կառուցելու ցանկություն: Մատաղ սերնդին հայրենասեր դաստիարակել՝ նշանակում է ջանք ու եռանդ չխնայել հայրենիքի բարգավաճման, ժողովրդի բարեկեցության համար, լինել օրինապաշտ, բարի ազնիվ ու բարիացկամ, հարգել ազգային մշակութային արժեքները, սահմանված կարգ ու կանոնը, լինել կարգապահ, հարկ եղած դեպքում կյանքը չխնայել հանուն հայրենիքի:

Հայրենասիրական դաստիարակության մեջ իր առանցքային դերն ու գործառույթներն ունի «ՆԶՊ» առարկան: Առարկայի դասավանդման շրջանակներում աշակերտները ծանոթանում են մեր բազմադարյան պատմության հաղթանակներին, մեծանուն հայերի, ռազմական գործիչների, նշանավոր զորավարների քաջագործություններին: Այս ամենն ինքնանպատակ չի արվում: Հայրենասիրությունը սկսվում է հայրենաճանաչությունից, ուստի աշակերտը պետք է լավ իմանա իր պատմությունը, հերոսներին, ծանոթ լինի կենաց մահու կռիվներում սրբադասված քաջերի կյանքին ու ռազմական ուղուն: Հենց այսպես է, որ աշակերտի մեջ կարելի է արթնացնել սեր, պատկառանք դեպի հայրենիքը: Մեծն Խաչատուր Աբովյանն ասել է. «Ապրել ու մեռնել հայրենիքի համար, ահա խնդիրը, որ իբրև

նպատակ՝ ես ընտրել եմ ինձ համար իմ մանկության օրերից¹»: Այսպես էր պատկերացնում հայրենասիրությունը հայ մեծ լուսավորիչ Խաչատուր Աբովյանը: Եվ ոչ միայն Աբովյանն էր հզոր հայրենասեր: Մեր բազմադարյան պատմության մեջ անհաշվելի են քաջերն ու հերոսները, ում հերոսական օրինակով էլ այսօր հայ ուսուցիչը բորբոքում է աշակերտի հայրենասիրական ոգին, ցույց տալիս հայի բազկի ուժը, որն անպարտելի է:

Հավելենք նաև, որ առարկայի դասավանդման ընթացքում սովորողները ծանոթանում են նաև մի շարք երկրների բանակների կառուցվածքին, առանձնահատկություններին, դրանց սպառազինությանը, տեխնիկական հագեցվածությանը, սովորում են ինքնաձիգի մարտական և տեխնիկական հնարավորությունները, մասնակցում են ուսումնամարզական հրաձգային պարապունքներին և ռազմադաշտային վարժություններին, ծանոթանում են շարային պատրաստության հիմնական կանոններին: Պակաս կարևոր չեն նաև ցուցադրական դասերը, որոնց շրջանակներում դասը վարում է սպան, պատերազմի բովով անցած զինվորականը, ազատամարտիկը որոնց պատմություններն իսկական հայրենասիրության դաս է տալիս սովորողներին:

ՆԶՊ-ի դասավանդման ընթացքում աշակերտների մոտ ձևավորվում են բազմաթիվ կարևոր կարողություններ ու հմտություններ, որոնք թույլ կտան հստակ ու դիպուկ կողմնորոշվել այնպիսի ծայրահեղ իրավիճակներում, ինչպիսիք են՝ մարտական գործողությունները կամ արտակարգ այլ իրավիճակներ: Հենց այս առարկայի դասավանդման ընթացքում է ձևավորվում տղա սովորողների առնականությունը, կամային բարձր որակները, հանդուրժողականությունն ու ինքնակառավարումը: Այս հատկանիշներն անչափ կարևոր են նախազորակոչային տարիքի սովորողների համար: Դրանք հետագայում շատ են օգնում վերջիններիս պարտադիր զինվորական ծառայության ժամանակ:

Զինդեկի մեծագույն պարտականությունն է աշակերտի համար տեսանելի դարձնել հայրենասիրական դաստիարակության կարևորությունը: Բարոյական արժեքների հիման վրա ձևավորված հայրենասիրական կրթությունը ամբողջ հանրային գիտակցության հիմնական բաղադրիչն է, որի վրա է հիմնվում ազգի հարատևությունը: Հայրենասիրական դաստիարակությունը հայերի համար անչափ կարևոր է: Մեր կենսակերպը, բարոյական նորմերն ու արժեքային համակարգն ամբողջապես հիմնված է հայրենասիրական գաղափարների վրա: Հենց այս հանգամանքով պայմանավորված՝ հանրակրթական դպրոցը ևս ամեն ջանք

¹ <http://forum.armedu.am/showthread.php/854> Հայ դասականների մտքի գանձարանից:

գործադրում է, որ սերունդն ունենա հայեցի դաստիարակություն, ճանաչի իր անցյալն ու փառավոր հաղթանակները:

Հայրենասիրությունը եղել և մնում է հայ ժողովրդի ինքնության բնորոշ գիծ, հատկանիշ, պետականության զարգացման ոգեղեն հիմք: Հայրենասիրության գաղափարները Հայաստանում ծնունդ են առել հայ ժողովրդի ծագման, ձևավորման ակունքներում, ամրացվել Քրիստոնեության ընդունման հետ: Փաստորեն, պատմական նման իրադրություններում հայրենասիրությունը ձեռք է բերել պետական գաղափարախոսության մակարդակ²:

Գիտակցելով այս խնդրի հրատապությունը ներկա փուլում՝ անհրաժեշտ է հասկանալ, որ դպրոցահասակների անհատական կազմավորումը պարզապես անհնար է առանց հայրենասիրական զգացմունքների դաստիարակության: Զինղեկի անմիջական մասնակցությամբ պետք է հաճախակի անցկացնել միջոցառումներ, հարգանքի ու հիշատակի երեկոներ, մեծ խանդավառությամբ նշել մեր պետական տոները: Նմանօրինակ միջոցառումներն անչափ կարևոր են կրթադաստիարակչական գործընթացում:

² <https://arar.sci.am/dlibra/publication/183715/edition/166940/content> Գ. Խաչատրյան, «Հասարակության հայրենասիրական դաստիարակության գաղափարական հիմքերը Հայաստանում» էջ 235:

լավագույն որակների և հատկությունների բացահայտման ու զարգացման հարցերում դպրոցի և ընտանիքի փոխներգործության հիմքում պետք է դրված լինեն ընդհանուր հետաքրքրություններն ու նպատակները: Այդ փոխհարաբերությունների հիմքում պետք է դրվեն միմյանց նկատմամբ վստահության, փոխադարձ հարգանքի, փոխօգնության և օժանդակության, համբերատարության սկզբունքները:

Նման միջավայրի ապահովումը կարող է խթանել գինդեկի աշխատանքի արդյունավետությունը, քանի որ ծնողների հետ համատեղ ջանքերով կարելի է հասնել սովորողի՝ ինքնորոշման, ինքնակառավարման, խոչընդոտների ու դժվարությունների հաղթահարման համար անհրաժեշտ կարողունակությունների անցնցում ձևավորմանը, հայրենասիրական զգացմունքների ամրակայմանը: Աշակերտին, ծնողներին և ուսուցիչներին պետք է միավորեն ընդհանուր մտահոգություններ, խնդիրներ, նպատակներ ու դրանց հասնելու լուծումներ, եղանակներ: «Սովորողի ծնողն իրավունք ունի համագործակցելու ուսումնական հաստատության մանկավարժական աշխատողների հետ իր երեխայի կրթության կազմակերպման հարցերով³»:

Դպրոցի և ընտանիքի համագործակցությունը երկարատև ու բարդ գործընթաց է, որի հիմքում պետք է դրված լինեն մի շարք սկզբունքներ, որոնց թվում են.

- Փոխադարձ հարգանքը ծնող-ուսուցիչ հարաբերություններում,
- Առողջ բարոյահոգեբանական միջավայրը,
- Ընդհանուր շահի շուրջ բանակցելու, ելքեր գտնելու կարողությունը,
- Մշտադիտարկումը, խնդիրների շուրջ ընդհանուր ելքերի որոնումը,
- Սխալների ընդունումը, վերլուծություն, թերի կողմերի արձանագրումը,
- Հայրենասիրական դաստիարակության կարևորումը,
- Հումանիստական մղումները, սեփական շահի ստորադասումը:

Այս երկու օղակների համագործակցությունը և փոխներգործությունը մանկավարժական գործընթացի բոլոր փուլերում պետք է կազմակերպվի պլանավորված ու համակարգված ձևով: Ծնողները և այս պարագայում գինդեկը պատասխանատվություն են կրում միևնույն սովորողի կրթության ու դաստիարակության համար, հետևաբար դաստիարակությունն արդյունավետ կլինի, երբ վերջիններս մշտապես կապ պահեն միմյանց հետ, ձևավորվեն դաստիարակության գործընթացի միասնական նպատակներ, ձգտումներ ու

³ www.arlis.am/documentview.aspx?docID=74345 ՀՀ Հանրակրթության մասին օրենք, հոդված 28, կետ 2:

հայացքներ, ինչպես նաև փորձեն համատեղ ուժերով մշակել դաստիարակչական մեխանիզմներն ու դրանց լուծման ուղիները:

Ջինդեկի և ընտանիքի փոխներգործության բնույթը պայմանավորող հանգամանքներից է ծնողների իմացական կարողությունները, հայացքներն ու դիրքորոշումները: Ջինդեկը կարող է հաճախակի հանդիպումներ կազմակերպել նաև ծնողական համայնքի հետ, տալ նրանց մասնագիտական խորհրդատվություն: Շատ կարևոր է նաև ծնողի կողմից ազնիվ ու անվերապահ մոտեցումն ուսուցչին, դպրոցին: Հայրենասիրական դաստիարակությունը պետք է դրված լինի ընտանեկան դաստիարակության ակունքներում, ինչը կարող է նպաստել, որ դպրոցում և ընտանիքում սովորողի դաստիարակության գործընթացն ունենա նույն ուղղությունը:

Երբ ծնողը ներգրավված է զավակի կրթության գործընթացում, աշակերտն ունի ավելի բարձր ակադեմիական առաջադիմություն, քննությունների և թեստերի ավելի լավ արդյունքներ: Այդ նույն ժամանակ բարելավվում է հաճախման ցուցանիշը, աշակերտի մոտ զարգանում են սոցիալական հմտությունները և նրա վարքը դրական է դառնում ինչպես տանը, այնպես էլ դպրոցում: Սրանք այն շատ կարևոր գործոններն են, որոնք ազդում են աշակերտի վրա ինչպես դպրոցում ուսանելիս, այնպես էլ ապագա մասնագիտական գործունեության ընթացքում⁴:

Առհասարակ ուսումնական գործընթացին ծնողների ներգրավվածությունը մեծապես կարող է պայմանավորել սովորողների հաջողությունը: Անկախ ընտանիքի սոցիալ-տնտեսական կարգավիճակից, ծնողի կրթության աստիճանից՝ վերջինիս ներգրավվածությունը աշակերտի կրթության գործընթացին անփոխարինելի կարելի է համարել սովորողի զարգացման վրա թողած ազդեցության առումով: Այն աշակերտը, ում ծնողներն ավելի բաց են համագործակցության համար, հաճախակի են հետաքրքրվում իրենց երեխաների վարքով ու առաջադիմությամբ, ավելի են մոտիվացվում: Արդյունքում՝ նրանք դառնում են ավելի պատասխանատու, բարձրանում է աշխատունակության մակարդակը և ունենում են հաջողություններ:

Ցանկացած ծնող պետք է ամենայն պատասխանատվությամբ մոտենա իր երեխայի կրթության ու դաստիարակության գործընթացին: Այն ծնողներն, ովքեր չունեն այս գիտակցումը, իրապես օգնության կարիք ունեն, և մանկավարժական աշխատողները՝ այդ թվում զինդեկը, պետք է ամեն ինչ անեն, որ տվյալ ծնողը հասկանա իր բացթողումն ու ներգրավվի սեփական երեխայի կրթության ու դաստիարակության գործընթացներում:

⁴ http://kargiskola.ge/parent/pdf/PE_GUIDE_Armenian.pdf Ծնողների ներգրավվածությունը, Թբիլիսի, 2015, էջ 3:

Այսպիսով, վստահաբար կարող ենք ասել, որ կրթայան համակարգում ավելի լավ արդյունքների հասնելու, աշակերտների կրթության ու դաստիարակության համար նպաստավոր պայմաններ ստեղծելու համար դպրոցը և ուսուցիչը պետք է հետաքրքրված լինեն ծնողների հետ ակտիվ համագործակցմամբ: Իսկ ծնողները, առաջնային համարելով սեփական երեխայի լավ ու որակյալ կրթությունը, պետք է մշտապես համագործակեն դպրոցի մանկավարժական աշխատողների, այլ սովորողների ծնողների հետ:

]

1.3 ՆՁՊ-ի դասավանդման ընթացքում աշակերտների հայրենասիրական դաստիարակության եղանակները

Հանրակրթական դպրոցի գործող ծրագրերում և չափորոշիչներում հատուկ ուշադրություն է դարձվում ուսումնական գործընթացի այնպիսի կառուցմանը, որը ապահովում է ոչ միայն գիտելիքների ձեռքբերումը, այլ նաև աշակերտների մոտ առարկաների, երևույթների, արժեքների ընկալման, վերլուծման, ընդհանրացման գործընթացների ձևավորումը և, ամենակարևորը, գործնականում այդ գիտելիքների կիրառումը: Ուսուցման արդյունավետությունը չափվում է ոչ միայն և ոչ այնքան աշակերտի յուրացրած գիտելիքներով, որքան նրա ձեռք բերած կարողություններով՝ շեշտը դնելով արդյունքի վրա, այսինքն՝ ինչ կարող է նա անել:

Ասվածից կարող ենք եզրահանգել, որ աշակերտի մոտ ինքնուրույն գործելու, որոշումներ կայացնելու, նախաձեռնողական վարք ձևավերելու համար առաջնային նախապայմաններ են հանդիսանում ուսումնական գործընթացի ժամանակ հնարավորություններ ստեղծել, որպեսզի սովորողները հնարավորություն ունենան որոշում կայացնելու, այս կամ այն խնդրի վերաբերյալ պատասխանատվության գիտակցում ձևավորելու, աստիճանաբար կայացման ու ձեռքբերումների հասնելու: Անշուշտ, այս ամենի համար առաջին հերթին կարևոր է, որ աշակերտը ուսումնական գործընթացից կարողանա ստանա առավելագույնը և կարողանա գործել ինքնուրույն: Արդի կրթական բարեփոխումների շրջանում մեծապես կարևորվում է կրթության առաջնային շահակիցների՝ աշակերտների դերը դասի ընթացքի ժամանակ: Այս կերպ աշակերտը, պասիվ դաշտից ակտիվ դաշտ գալով, դառնում է էլ ավելի ինքնուրույն, նախաձեռնող, փորձում է ստեղծագործաբար մտածել ու գործել՝ արդյունքում ամբարելով գիտելիքների, հմտությունների ու կարողությունների կայուն պաշար: Աշակերտի համար կարմիր գծերը ջնջելով, նորագույն մեթոդներով ու տեխնոլոգիապես հագեցած դասեր իրականացնելով՝ ուսուցիչը հեշտությամբ կարող է հասնել կրթության պետական չափորոշչով սահմանված վերջնարդյունքներին՝ խթանելով սովորողների ինքնուրույն գործելուն, նախաձեռնող ու նորարար լինելուն և ստեղծագործաբար գործելուն:

Այս ունակությունների զարգացումը կարելի է իրականացնել նաև ՆՁՊ-ի դասավանդման շրջանակներում: ՆՁՊ առարկայի ուսուցումը ուղղված է հատուկ վարժանքներով սովորողների բարոյահոգեբանական հատկանիշների ձևավորմանն ու ուժեղացմանը (հայրենասիրություն, կարգապահություն, պատասխանատվություն, ինքնավստահություն, կոլեկտիվիզմ), որոշակի ունակությունների զարգացմանը և նոր կարողությունների առաջացմանը (ֆիզիկական ունակություններ,

Ֆիզիոլոգիական հատկանիշներ, հիշողության, ուշադրության կենտրոնացում ու փոխատեղում, վերլուծական մտածողություն)⁵: ՆԶՊ-ի դասավանդման ընթացքում սովորողի մեջ հայրենասիրական զգացմունքներ դաստիարակելիս ուսուցչի գերխնդիրը ոչ միայն հայրենիքը սիրել տալն է, այլև լավ մարդ, քաղաքացի դաստիարակելն է: Որպեսզի առարկան հետաքրքրի ու շահագրգռի սովորողին, հարկավոր է հաճախ դուրս գալ գրքային կադապարներից ու սովորողին ցույց տալ առարկայի գործնական կիրառելիությունը, ինչը սույն առարկայի պարագայում ոչ միայն հնարավոր է, այլև պարտադիր: ՆԶՊ առարկայից գործնական դասերը սովորողների մեջ զարգացնում են մի շարք կարողունակություններ, որոնցից են.

- զինվորական պատրաստության հիմունքների վերաբերյալ գիտելիքների խորացումն ու համակարգումը,
- մարտական և այլ արտակարգ իրավիճակներում անհրաժեշտ կարողությունների ձեռքբերում և հմտությունների զարգացում, գիտելիքների յուրացում,
- հայրենիքի պաշտպանության գործին անվերապահ պատրաստականության ձևավորում,
- հայրենիքի պաշտպանությանը միտված՝ սովորողների մասնագիտական կողմնորոշում (ռազմական, ռազմատեխնիկական, ռազմաարդյունաբերական, տեղեկատվական անվտանգության, ռազմական բժշկության, արտակարգ իրավիճակներ),
- կրթությունը ռազմական ուղղությամբ շարունակելու համար անհրաժեշտ հիմքերի ապահովումը և այլն⁶:

Հոգեբանական տեսանկյունից միջին և ավագ դպրոցի շրջափուլերը կարելի է համարել բարենպաստ սովորողի մոտ նախաձեռնողականության զարգացման, սեփական մտքերն ու հետաքրքրությունները դասի ընթացք բերելու համար, քանի որ տարիքային այս կատեգորիայի մոտ ընգծված կերպով է արտահայտված ինքնակայանալու, ինքնադրսևորվելու ցանկությունը: Այս գործընթացի վրա էականորեն ազդում է երեխայի հարաբերությունների համակարգը ծնողների, ուսուցիչների, հասակակիցների հետ, ուստի վերջինիս ցանկությունների ու հետաքրքրությունների սահմանափակումը ուսուցչի կողմից կարելի է դիտարկել մանկավարժական սխալ մոտեցում:

⁵ <https://escs.am/am/news/7884>

⁶ <https://escs.am/files/files/2021-05-06/114a72e4ebca1a68bcd63c2e091ccc9f.pdf> ՆԶՊ առարկայի փորձնական չափորոշիչ և ծրագրեր, (8-12-րդ դասարաններ):

ՆԶՊ-ի դասավանդման շրջանակներում զինղեկի և աշակերտի արդյունավետ փոխգործակցության, եկուստեք ցուցաբերած սոցիալական ակտիվության արդյունքում հնարավոր է հասնել նոր կարողությունների ու հմտությունների ամրակայմանը: Սոցիալական ակտիվություն հասկացությունը արտացոլում է անձի գործելու բնույթը սոցիալական խմբում, հասարակության մեջ: Այդ ակտիվությունը կապված է այն բանի հետ, երբ անձի հետաքրքրությունները դառնում են ակտիվ գործելու պատճառ, երբ նրա աշխարհաճանաչման ձգտումներն ու նպատակադրումները ուղղվում են իրականության վերափոխմանը: Անձի ակտիվության հիմնական պատճառն այն է, որ հակասություններ են ստեղծվում նրա կենսապայմանների ու օբյեկտիվ պահանջմունքների միջև, և նա ակտիվանում է այդ անհամապատասխանությունը հաղթահարելու համար⁷:

Այսպիսով, հանրակրթական դպրոցներում իր ուրույն դերն ու նշանակությունը մատաղ սերնդի կրթության և դաստիարակության գործում ունի նաև ՆԶՊ-ն: Մեծ է առարկայի նշանակությունն աշակերտների հայրենաճանաչության և ռազմահայրենասիրական դաստիարակության գործում:

⁷ <http://ijevanlib.yసు.am/wp-content/uploads/2017/12/Arzumanyan.pdf> Ս. Արզումանյան, Հոգեբանություն, Երևան, 2003, էջ 65/:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Այսպիսով, հիմք ընդունելով հետազոտության ընթացքում կատարած մեր պնդումները՝ կատարենք մի քանի արձանագրումներ.

- «ՆՁՊ» ուսումնական առարկան առանցքային դերակատարում ունի աշակերտների կրթության ու հայրենասիրական դաստիարակության գործընթացում:
- Զինդեկը ուսումնադաստիարակչական գործընթացի արդյունավետ իրականացման համար պետք է համագործակցային հարաբերություններ ստեղծի աշակերտի, վերջինիս ծնողի կամ օրինական ներկայացուցիչների, այլ մանկավարժական աշխատողների հետ:
- Զինդեկը՝ որպես ուսումնական գործընթացի հիմնական կազմակերպիչ և պատասխանատու, զարգացնում է սովորողների ակտիվությունը, ինքնուրույնությունը, նախաձեռնողականությունը, դաստիարակում է վերջիններիս մեջ հայրենասիրական բարձր գիտակցություն:
- Զինդեկը, աշակերտի ծնողը վերջինիս կրթության ու դաստիարակության հարցում պետք է ունենան միասնական պահանջներ ու նպատակներ:
- Զինդեկը, աշակերտի ծնողի կամ օրինական ներկայացուցիչների համար պետք է ապահովի մանկավարժական-լուսավորչական խորհրդատվություն՝ նպատակ ունենալով զարգացնել նրանց մանկավարժական գիտելիքները:
- Զինդեկը պարտավոր է աշակերտի զարգացման ընթացքի վերաբերյալ տեղեկություն տալ ծնողին կամ օրինական ներկայացուցիչներին՝ ակնկալելով նրանցից հետադարձ կապ:
- Զինդեկն իր հայրենասիրական գաղափարներով, զինվորական պահանջկոտությամբ պետք է նպաստի դպրոցում կարգապահության ամրապնդմանը, բանակ-դպրոց կապերի սերտացմանը:
- Զինդեկը պետք է ճիշտ ու կառուցողական վարի դասը՝ հաշվի առնելով աշակերտների անհատական պահանջները, ոգևորի ու խրախուսի նրանց, տա կյանքի իրական դասեր:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

- 1 <http://forum.amedu.am/showthread.php/854>
Հայ դասականների մտքի գանձարանից:
- 2 <https://arar.sci.am/dlibra/publication/183715/edition/166940/content>
Գ. Խաչատրյան, «Հասարակության հայրենասիրական դաստիարակության գաղափարական հիմքերը Հայաստանում»:
- 3 www.arlis.am/documentview.aspx?docID=74345
ՀՀ Հանրակրթության մասին օրենք:
- 4 http://kargiskola.ge/parent/pdf/PE_GUIDE_Armenian.pdf
Ծնողների ներգրավվածությունը, Թբիլիսի, 2015:
- 5 <https://escs.am/am/news/7884>
- 6 <https://escs.am/files/files/2021-05-06/114a72e4ebca1a68bcd63c2e091ccc9f.pdf>
ՆԶՊ առարկայի փորձնական չափորոշիչ և ծրագրեր, (8-12-րդ դասարաններ):
- 7 <http://ijevanlib.yzu.am/wp-content/uploads/2017/12/Arzumanyan.pdf>
Ս. Արզումանյան, Հոգեբանություն, Երևան, 2003: